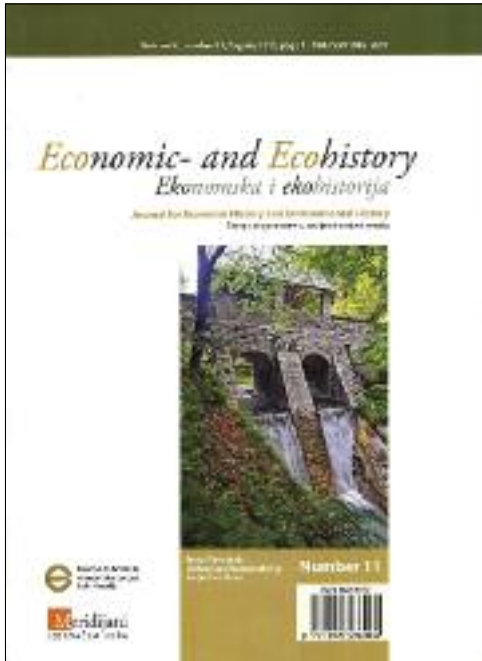

Ekonomska i ekohistorija/Economic- and Ecohistory 11

Zagreb, Samobor 2015: Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Meridijani, 184 strani, ISSN 1845-5867 (tiskana različica), ISSN 1849-0190 (elektronski vir)

Hrvaška revija *Ekonomska i ekohistorija* (Ekonomska in okoljska zgodovina) je prvič izšla leta 2005. Izdajatelj revije je *Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju* (Društvo za hrvaško ekonomsko in okoljsko zgodovino) s sedežem v Zagrebu, založnik pa založniška hiša *Meridijani* iz Samoborja. Pri predhodnih številkah sta bila kot soizdajatelja navedena še *Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti* (Sekcija za gospodarsko zgodovino Hrvaškega nacionalnega odbora za zgodovinske znanosti) iz Zagreba ter mednarodni projekt *Triplex Confinium – Hrvatska višegraničja u euromediterranskem kontekstu* (Trojna meja – Hrvaški večmejni prostor v evrosredozemskem kontekstu) Zavoda za hrvaško zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu. Glavni urednik revije je Hrvoje Petrić z Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu, uredništvo pa sestavljajo še akademik Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić in Ivica Šute. Vseh enajst letnikov revije (letno izide ena številka) je prosto dostopnih na spletni strani: <http://hrcak.srce.hr/ekonomska-i-ekohistorija>. Članki v reviji so pretežno v hrvaškem jeziku, najdemo pa tudi prispevke v angleškem in slovenskem jeziku. Revija je, kot so zapisali v uvodniku prve številke, namenjena interdisciplinarnim temam povezanim z okoljsko zgodovino (to je prepletanje človeka in narave skozi zgodovino) in gospodarsko zgodovino, torej temam, ki niso izključno domena zgodovinarjev.

Posamezni letniki prinašajo tudi nekatere zaokrožene teme. Drugi letnik je bil (deloma) posvečen boleznim, gospodarstvu in okolju, tretji rekam, četrti gozdovom, peti lovu, šesti goram, sedmi reki Dravi, osmi zaščiti vodotokov, deveti reki Muri in deseti razvoju okoljske misli.

Tudi enajsti letnik (številka) revije je tematski s podnaslovom *History and Sustainability/Povijest i održivost* (Zgodovina in trajnost) ter prinaša deset prispevkov. Posebnost tokratne številke je, da je

izšla v celoti v angleškem jeziku, da je v celoti tematska, ter da jo je souredil ameriški zgodovinar Paul Hirt iz Globalnega trajnostnega inštituta Arizonske državne univerze (*Global Institute of Sustainability, Arizona State University*).

V uvodniku urednika pojasnita, da je temeljni namen tokratne številke bralcem prikazati, da sodobne znanstvene razprave trajnost pogosto označujejo preveč ozko, kot del sodobnosti ali bližnje prihodnosti in jo premalo povezujejo tudi s preteklostjo. Osrednja tema razprav je medsebojni vpliv gospodarstva, okolja ter družbe v zgodovinskem kontekstu. Šele takšne razprave o trajnosti zadostijo širšemu konceptu, ki ga mnogi odločevalci prepogosto zanemarjajo.

Prvi članek z naslovom *The historiography of sustainability: an emergent subfield* (Zgodovinopisje trajnosti: novo nastajajoče podpodročje), ki ga je pripravil Kanadčan Jeremy L. Caradonna, je bolj preglednega značaja. V njem avtor predstavi pregled literature, povezane z zgodovino trajnostnega razvoja, nastale v zadnjih dveh desetletjih. Ugotavlja, da prevladujeta dva koncepta: prvi se osredinja na intelektualni in kulturni izvor, drugi pa na netrajnost preteklih, propadlih družb. Razprava ponuja tudi nekatere predloge za nadaljnji razvoj tovrstnega zgodovinopisja.

Sledi članek južnoafriškega avtorja J. A. du Pisanija *Sustaining sustainable development: the shifting moral base of the concept, 1972–2002* (Ohranjanje trajnostnega razvoja: sprememba temeljnega moralnega koncepta v obdobju 1972–2002) v katerem je predstavljeno več faz obstoječe paradigme trajnostnega razvoja. V začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja je imelo načelo ničelne rasti visoko podporo, do konca osemdesetih pa so v Organizaciji združenih narodov prišli do spoznanja, da je treba pri trajnostnem razvoju spodbujati ravnovesje med okoljskimi, ekonomskimi in družbenimi zahtevami. Devetdeseta so prinesla spremembe v pogledu na trajnostni razvoj. Države v razvoju so poudarjale, da je pravilen pristop zmanjševanje bogatenja in ne le zmanjševanje revščine. Takšna radikalna sprememba pa bo mogoča šele, ko bo prišlo do prerazporeditve bogastva na globalni ravni.

Članek Terese Sabol Spezio *Teaching sustainability using a focused multidisciplinary approach* (Poučevanje trajnostnega razvoja z uporabo usmerjenega večpredmetnega pristopa) izpostavlja izzive pri poučevanju o trajnostnem razvoju, kjer je bil prvotni koncept, oblikovan v Organizaciji združenih narodov, pozneje spremenjen. Nov koncept temelji na trojnem ravnovesju, in sicer med upravljanjem z okoljem, gospodarsko rastjo in družbeno odgovornostjo. Popularnost trajnostnega razvoja in njegova vpetost v različne znanstvene panoge je avtorje učnih načrtov prisilila k oblikovanju večpredmetnega študijskega programa, pomembnega za različna znanstvena področja. Avtorji učnih načrtov za Univerzo v Houstonu in Colby College, so ugotovili, da je največji izziv najti način, kako slušateljem uspešno predstaviti kompleksnost trajnostnega razvoja. To so rešili z usmerjenim učenjem kompleksnosti narave in večpredmetnosti trajnostnega razvoja. Študentje se naučijo, kako znanja in spretnosti uspešno uporabiti pri drugih predmetih, ki se prav tako ukvarjajo s sorodno tematiko.

Četrty članek z naslovom *How winter tourism transformed agrarian livelihoods in an alpine village. The case of Damüls in Vorarlberg/Austria* (Kako je zimskošportni turizem vplival na obstoj kmetijstva v alpski vasi: primer naselja Damüls na Predarlškem v Avstriji) sta pripravila Robert Gross in Verena Winiwarter. V članku je prikazan vpliv razvoja turizma na tipično alpsko pokrajino v zadnjih 200 letih. V predindustrijski dobi so domačini živeli skladno z razpoložljivostjo omejenih naravnih virov. V času industrializacije so mnoge alpske vasi izgubile stalne naseljence, so pa tedaj postale zanimive za turiste. 19. stoletje je prineslo razvoj turizma, saj je alpska pokrajina predstavljala estetsko dovršeno podobo pokrajine, ki nudi oddih. Do leta 1950 je bil razvoj turizma počasen, saj so bili predvsem viri energije zelo omejeni. Po tem obdobju se je začel razvijati masovni turizem – gradili so žičniške naprave, hotele, širili cestno infrastrukturo, pozneje gradili tudi infrastrukturo za zasněževanje. Pokrajina, ki je v preteklosti omogočala preživetje s skromnimi viški hrane, v sodobnosti za zadovoljevanje turistov porablja ogromne količine energije. Za trajnostno prihodnost bo zato treba najti nov način upravljanja z alpskimi pokrajinami, ki bo temeljil na spremembah v mobilnosti ljudi, nizki porabi energije, zmanjšanju onesnaževanja in prenehanju uničevanja naravnih habitotov.

Sledi članek z naslovom *Marginal islands and sustainability: 2000 years of human settlement in eastern Micronesia* (Odročni otoki in trajnost: 2000 naselitve v zahodni Mikroneziji), ki je delo Franka Thomasa. Avtor opisuje nizke koralne otoke in grebene Kiribatija in Maršalovih otokov, kjer so slabe prsti, redki viri pitne vode, morske poplave, v zadnjem obdobju pa tudi dvigovanje morske gladine zaradi globalnega segrevanja. Na teh otokih kljub temu človek vztraja že prek 2000 let. Trajnost v tem obdobju je gotovo posledica redke naselitve, preprostih tehnologij in optimalnega izkoriščenja omejenih naravnih virov.

Šesti je članek z naslovom *History and environmental crisis* (Zgodovina in okoljske krize) avtorice Alice Bulard, ki nas seznanja z dejstvom, da je obstoječa zakonodaja na področju varovanja okolja podrejena neoliberalističnim težnjam, ter da človeštvo še vedno ni vzpostavilo učinkovitih politik za reševanje okoljskih kriz.

Sedmi članek z naslovom »*Wuai, Kesiazheh, Nyengui*«: *history and livelihood challenges in a Cameroon's montane forest reserve* (»Wuai, Kesiazheh, Nyengui«: zgodovina in izzivi preživetja v zaščitenem gozdnem rezervatu v Kamerunu) je delo Henryja Kam Kaha. V članku opisuje težave, ki so se pojavile zaradi naraščanja števila prebivalstva v vaseh okoli rezervata. Zaradi potreb po hrani prihaja do intenzivnejšega krčenja gozda, kar vodi v spore med domačini in čuvaji v rezervatu, medtem ko država stremi k trajnostni rabi gozda.

Članek *Building the resilience of Croatian agriculture to environmental and economic shocks* (Oblikovanje prožnosti hrvaškega kmetijstva nasproti okoljskim in gospodarskim pretresom) avtorjev Megan Barry, Paula Hirta in Hrvoje Petrića prinaša rezultate hrvaško-ameriškega projekta, v katerem so sodelovali različni domači deležniki (kmetje, vladni uslužbenci, gospodarstveniki) ter tuji in domači strokovnjaki. Rezultat projekta so priporočila za trajnostno kmetijstvo v naslednjih 30 letih. Razvoj trajnostne oskrbe z lokalno pridelano hrano je namreč mnogo več kot le kakovostno kmetijstvo in skrb za ohranjanje okolja, saj vključuje tudi kakovost bivanja, vzdržnost prehranske verige, politike in upravljanje, kulturno dediščino ter socialno pravičnost.

Publikacijo skleneta članka slovenskih avtorjev. V prvem z naslovom *Creating new opportunities for an old mining region: the case of Idrija (Slovenia)* (Ustvarjanje novih priložnosti za staro rudarsko pokrajino: primer Idrije) Matija Zorn, Janez Nared in Nika Razpotnik Visković opisujejo primer uspešnega prehoda iz rudarstva, ki je območje Idrije zaznamovalo pol tisočletja ter močno obremenjevalo okolje, v sodobno, okolju prijazno industrijo, ob hkratnem ohranjanju rudarske tradicije v turistične namene. Drugi članek z naslovom *Subsistence, prosperity and abandonment of Alpine isolated farms in the dynamic 17th century environment: case study from the Upper Savinja valley with special emphasis on tenant's inventories* (Obstanek, razvoj in opustitev samotnih hribovskih kmetij v spremenljivem okolju 17. stoletja: primeri iz Zgornje Savinjske doline s posebnim oziroma na podložniške inventarje) pa je delo Žige Zwittera. Avtor na podlagi analize arhivskih virov, predvsem podložniških inventarjev ugotavlja živinorejske okoljske obremenitve v obravnavanem obdobju. Ugotavlja tudi, da se slabe letine niso pri vseh kmetijah odražale enako, saj so le-te imele tudi neagrarne vire dohodkov.

Hrvaško zgodovinopisje ima že več kot desetletje revijo, ki se posveča okoljsko-zgodovinskim in gospodarsko-zgodovinskim temam. Predvsem prve so bile do nedavna v slovenskem zgodovinopisju bolj kot ne zapostavljene. Glede na to, da se od drugega letnika slovenski avtorji (zgodovinarji in geografi) redno pojavljajo v reviji, ter glede na to, da so v reviji redno prisotni tudi avtorji iz širšega podonavskega območja, lahko rečemo, da je revija prešla hrvaške nacionalne okvire in postala revija regionalnega pomena. Z vse večjim zanimanjem slovenskega zgodovinopisja in sorodnih ved za v reviji obravnavane teme, smo prepričani, da bo delež slovenskih avtorjev še naraščal. Še bolj pa bi narasel, v kolikor bi se reviji uspelo uvrstiti v katero od baz citiranosti.

Matjaž Geršič, Matija Zorn